

Sisäministeriön innovaatiohaaste: maailman paras turvallisuuden tunne

Tarkoitus

Tämän tietopyynnön tarkoitus on kartoittaa eri toimijoiden palveluja ja kykyjä haasteessa kuvattuihin kysymyksiin (jäljempänä) vastaamiseen. Vastausten perusteella pystytään paremmin määrittämään, millaisia tarkempia kysymyksenasetteluja, hankintoja ja hankintamenettelyjä haasteeseen vastaaminen edellyttää. Tietopyyntö ei ole päätös hankinnan käynnistämisestä vaan mahdollisista hankinnoista ja niissä sovellettavista menettelyistä päätetään erikseen.

Tietopyyntöön toimitettujen vastausten liikesalaisuuksia sisältävät osat ovat lain viranomaisten toiminnan julkisuudesta mukaan salassa pidettäviä ja ne jäävät ainoastaan sisäministeriön käyttöön. Vastaajia pyydetään ystävällisesti merkitsemään ne osat vastauksista, jotka sisältävät salassa pidettäviä liikesalaisuuksia.

Tausta

Suomi on tilastojen valossa maailman turvallisin maa. Julkisen keskustelun ja eräiden selvitysten perusteella väestömme turvallisuuden tunne ei kuitenkaan heijasta tätä täysin. Turvallisuuden tunteella tarkoitetaan tässä yhteydessä rikosten, häiriöiden, onnettomuuksien, tapaturmien sekä näihin rinnastettavien ilmiöiden aiheuttamien pelkojen ja huolien vaikutusta ihmisten hyvinvointiin. Turvallisuuden tunne on vähintään yhtä tärkeä osa turvallisuutta kuin erilaisten uhkien määrä sekä todennäköisyys: käsityksemme ja pelkomme ohjaavat käyttäytymistämme sekä vaikuttavat hyvinvointiimme – riippumatta siitä, perustuvatko ne todellisiin vai olettamiimme riskeihin.

Sisäisessä turvallisuudessa on neljä keskeistä osa-aluetta ja turvallisuuden tunne on yksi näistä.¹ Sisäministeriössä valmistellaan parhaillaan konsernistrategiaa, jonka yhtenä tavoitteena on parantaa väestön turvallisuuden tunnetta.

Tavoite

Sisäministeriön tavoitteena on yhdessä sidosryhmiensä kanssa suunnitella ja toteuttaa mahdollisimman vaikuttavia toimenpiteitä Suomessa asuvien väestöryhmien turvallisuuden tunteen parantamiseksi. Tämä edellyttää menetelmää ihmisten turvallisuuden tunteen seuraamiseksi, analysoimiseksi ja ennakoimiseksi mahdollisimman kattavasti ja monialaisesti.

Olemme kiinnostuneita sekä koko väestön turvallisuuden tunteesta- että eri väestöryhmien (kuten sukupuoli, ikä, asuinpaikka, koulutus, tulotaso, alkuperä, äidinkieli, eri syrjintäperusteiden mukaiset jaottelut) turvallisuuden tunteesta.

Nykytila

Turvallisuuden tunnetta tarkastellaan tällä hetkellä sisäisen turvallisuuden määritelmään² liittyvien väestön pelkojen kautta. Tietoa turvallisuuden tunnetta lisäävistä tekijöistä ei juurikaan ole saatavilla kuten ei myöskään sitä, miten turvallisuuden tunteeseen vaikuttaa oman koetun turvallisuuden lisäksi välillisesti lähipiirin (kuten lapset, vanhemmat, omaiset) turvallisuus. Kansainvälistä vertaisarviointia ei ole tehty

¹ Sisäisen turvallisuuden tila - raportti <https://sisainturvallisuus.fi/sisaisen-turvallisuuden-tila>. Sisäisen turvallisuuden keskeiset osa alueet ovat 1) turvattomuuden tunne ja avun saanti, 2) rikollisuus, 3) tapaturmat ja onnettomuudet sekä 4) yhteiskuntarauha ja vakaus.

² Sisäinen turvallisuus on sitä, että jokainen yhteiskuntamme jäsen voi nauttia oikeuksistaan ja vapauksistaan ilman pelkoa rikoksista, onnettomuuksista, häiriöistä tai muista huolta aiheuttavista ilmiöistä.

turvallisuuden tunteeseen tai sen seuraamiseen liittyen, vaan nykykäsityksemme perustuu pitkälti kotimaisiin aineistoihin ja menetelmiin.

Keskeisiksi peloituksi on Sisäisen turvallisuuden tila - työssä on valittu

- rikollisuuden pelko,
- väkivallan pelko,
- onnettomuuksien ja tapaturmien pelko,
- liikenneonnettomuuksien pelko,
- terrorismin pelko, sekä
- päihteiden käytön aiheuttama turvattomuus

Turvallisuuden tunne ilmenee myös väestön luottamuksena omiin, yhteisön sekä yhteiskunnan kykyihin suojautua uhkia vastaan ja palauttaa turvallisuuden taso kriisin jälkeen. Samoin väestön arviot turvattomuutta tuottavien ilmiöiden kehityksestä, kuten väkivallasta, ovat osa tätä. Tällä hetkellä sisäministeriössä ei seurata turvallisuuden tunnetta lisääviä tai pelkoa poistavia asioita, koska niistä ei ole saatavilla toistuvaa ja hyödynnettävää tietoa. Tiedosta olisi kuitenkin hyötyä turvallisuuden tunteen kehityksen arviointiin ja toimenpiteiden suunnitteluun.

Seurantaan kelpaavia toistuvia instrumentteja, kuten kyselytutkimuksia ja niiden analyysseja, on kourallinen. Niiden keskeinen rajoitus on pieni otanta. Ne antavat yleiskuvan väestöstä, mutta eivät mahdollista eri väestöryhmien tilanteen tarkastelua. Lisäksi kehittämisenäkökulmasta olisi tärkeää kyetä tarkemmin tarkastelemaan erityisesti niitä, jotka eivät tunne henkilökohtaista turvallisuuttaan tai suomalaisen yhteiskunnan turvallisuutta hyväksi.

Toistuvien kyselyjen pienen otannan lisäksi toinen merkittävä puute tällä hetkellä on se, että tutkimukset ja selvitykset tarjoavat varsin vähän tietoa siitä, mitkä tekijät vaikuttavat ihmisten erilaisiin pelkoihin ja miten paljon. On oletettavaa, että eri väestöryhmille eri asiat aiheuttavat turvattomuutta ja joillakin asioilla voi olla jopa päinvastaisia vaikutuksia eri väestöryhmille. Nämä tekijät myös muuttuvat ajassa, jolloin vanhat tutkimukset eivät ole kovin käyttökelpoisia. Kolmas seurantavälineisiin liittyvä puute on ajallinen. Toisaalta mittaustulokset ovat näkymiä tietyn kyselyhetken tilanteeseen, mikä paljastaa mahdolliset nopeat muutokset heikosti, ja toisaalta uutta tietoa on saatavilla käytännössä enintään kerran vuodessa, mikä ei mahdollista esimerkiksi erilaisten kokeilujen vaikutusten arviointia.

Tällä hetkellä sisäisen turvallisuuden seurannassa ja analyysissä hyödynnetään seuraavia tutkimuksia ja selvityksiä:

- Kansalaisturvallisuuden tila (SPEK)
- Suomalaisten mielipiteitä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, maanpuolustuksesta ja turvallisuudesta (MTS)
- Poliisibarometri (Poliisiammattikorkeakoulu)
- Rikollisuustilannekatsaus (KRIMO)
- Kouluterveyskysely (THL)
- Onko Suomi maailman turvallisin maa kaikille? Turvallisuuden toteutuminen eri sukupuolten ja väestöryhmien kannalta (KPMG; erillisselvitys)

Haaste

Haaste jakautuu sisällöllisesti kolmeen pääkysymykseen:

1. Miten viranomaiset ja niiden sidosryhmät voisivat omalla toiminnallaan parhaiten lisätä väestön turvallisuuden tunnetta nyt ja tulevaisuudessa?

- ratkaisut voivat tarjota uuteen tietoon perustuvia avauksia ja malleja siihen, miten viranomaisten resurssit, toimivalta ja kyvykkyydet voisi parhaiten kohdistaa edistämään ihmisten turvallisuuden tunnetta

2. Mitkä tekijät vaikuttavat Suomessa asuvan väestön turvallisuuden tunteeseen nyt ja tulevaisuudessa?

- ratkaisut voivat selvittää, mitkä asiat vaikuttavat väestön ja eri väestöryhmien turvallisuuden tunteeseen ja sen osatekijöihin (kuten väkivallan pelko, liikenneonnettomuuksien pelko), sekä millä tavoin ne vaikuttavat ja missä laajuudessa
 - tarvitaanko uutta tietoa, jota ei vielä ole?
 - onko olemassa jotain tietoa, jota ei tällä hetkellä hyödynnetä?
 - miten ennustamme turvallisuuden tunteen ja sen osatekijöiden kehittymistä?
 - miten aika ja paikka vaikuttavat turvallisuuden tunteeseen - esimerkiksi digitaalisen maailman merkitys suhteessa reaali maailmaan?
 - miten paljon eri tekijät vaikuttavat suhteessa toisiinsa?

3. Miten voisimme mitata ja ennakoida Suomessa asuvan väestön turvallisuuden tunnetta jatkuvasti?

- ratkaisut voivat mahdollistaa tiedon keräämisen ja analysoinnin väestön sekä eri väestöryhmien turvallisuuden tunteesta nykyistä ajantasaisemmin, kustannustehokkaammin, syvällisemmin ja kattavammin

Ratkaisut

Haasteeseen esitetyt ratkaisut voivat koskea haasteen kaikkia osia tai pelkästään tiettyjä, pieniäkin osia. Haasteeseen vastaavan tahon tulee määritellä, mihin haasteen pääkysymyksistä hänen tai heidän kehittämänsä ratkaisu vastaa. Samoin haasteeseen vastaavan tahon tulee määritellä, koskeeko heidän ratkaisunsa koko väestöä vai tiettyjä väestöryhmiä.

Ratkaisut voivat olla

- teknologisia (kuten tekoälyä tai tiedon louhintaa hyödyntäviä),
- uusiin tiedonkeruu- tai analysointimenetelmiin perustuvia (kuten osallistava tiedonkeruu),
- kokeilevia,
- olemassa olevaan, hyödyntämättömään tietoon perustuvia tai tietoja yhdistäviä (kuten Big Data, sosiaalinen media tai viranomaisrekisterit),
- tiettyjen, vaikeasti tavoitettavien väestöryhmien (kuten ikääntyneet, nuoret tai vieraskieliset), turvallisuuden tunnetta koskevia
- uudenlaisiin vaikuttamiskeinoihin perustuvia (kuten tuuppaaminen)
- laadullisia tai kvantitatiivisia, tai
- pienimuotoisia (kuten uuden tiedonkeruumenetelmän tai uuteen kohderyhmään kohdistuva pilotointi) tai kokonaisvaltaisia (kuten ratkaisu turvallisuuden tunteen seurantamenetelmäksi)

Ratkaisujen innovatiivisuutta voidaan arvioida esimerkiksi seuraavista näkökulmista:

- tiedollinen lisäarvo: saadaan uutta ja turvallisuuden tunteen edistämisen kannalta keskeistä tietoa
- kustannustehokkuus: jo nykyisin saatavilla olevaa tietoa saadaan edullisemmin, tai uutta tietoa saadaan kustannustehokkaasti hyödynnettyä

- nopeus: tieto saadaan useammin tai nykyistä nopeammin käyttöön
- havainnollisuus, hyödynnettävyys, käytettävyys: ratkaisu tuo tiedon nykyistä havainnollisemmin esille siten, että tietoa saadaan paremmin hyödynnettyä väestön tai jonkin väestöryhmän turvallisuuden tunteen edistämiseksi
- monistettavuus: ratkaisu on helppo toistaa toisena ajankohtana tai ratkaisu soveltuu toisen turvallisuuden tunteen osa-alueen, toisen kohderyhmän tai toisenlaisten toimenpiteiden edistämiseksi
- yhteen toimivuus: ratkaisun tulokset ovat käytettäviä ja alustariippumattomia sekä sopivat sisäisen turvallisuuden palvelujen tietoarkkitehtuuriin.

Lisätietoja

19.6. - 13.7.

Hanna-Miina Sihvonen
Erityisasiantuntija
Sisäministeriö, hallinto- ja kehittämisosasto
p. 0295 488 5277
hanna-miina.sihvonen@intermin.fi

15. - 27.7.

Ari Evwaraye
Strategiapäällikkö
Sisäministeriö, hallinto- ja kehittämisosasto
p. 0295 488 373
ari.evwaraye@intermin.fi

29.7. - 9.8.

Lauri Holmström
Erityisasiantuntija
Sisäministeriö, hallinto- ja kehittämisosasto
p. 0295 488 220
lauri.holmstrom@intermin.fi

PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Käyntiosoite: Kirkkokatu 12, Helsinki
www.intermin.fi